

Raadsavond	7 februari 2022
Zaaknummer	418290
Portefeuillehouder	I.A.A. van der Meer
Opsteller	Guido van Enckevort (gvanenckevort@kaagenbraassem.nl)
Onderwerp	Vaststellen van de Transitievisie Warmte

Beslispunten

De eerste Transitievisie Warmte van de gemeente Kaag en Braassem vast te stellen en de daaruit volgende beleidsuitgangspunten, doelstellingen, het samenspel met de verschillende belanghebbenden en de uitwerking op hoofdlijnen van de eerste fase tot 2030.

Wat willen we bereiken

Als gemeente willen we uiteindelijk energieneutraal zijn om zo de uitstoot van CO₂ te verminderen en een bijdrage te leveren aan de nationale en mondiale klimaatdoelstellingen. Deze ambitie staat onder meer benoemd in de Omgevingsvisie 2.0 van de gemeente Kaag en Braassem.

De Transitievisie Warmte (hierna: TVW), die iedere gemeente in Nederland dient op te stellen en in samengevatte vorm zal worden overgenomen tijdens de volgende 'update' van de Omgevingsvisie, concretiseert de ambitie en beschrijft – aan de hand van enkele doelstellingen, beleidsuitgangspunten, het samenspel met de belanghebbenden en een uitwerking hoe de eerste uitvoeringsfase tot 2030 vorm zou moeten krijgen – op hoofdlijnen hoe de stap van aardgas naar duurzame warmte in de bestaande gebouwde omgeving (woningen, winkels, kantoren, scholen, (sport)kantines, etc.) van Kaag en Braassem eruit gaat zien.

Wat gaan we daarvoor doen

Allereerst is het wenselijk om de TVW met doelstellingen, beleidsuitgangspunten, een beschrijving van de rolverdeling en een uitwerking op hoofdlijnen van de eerste fase tot 2030 vast te stellen. Deze eerste TVW, opgesteld door de TransitieCommissie (een diverse groep deskundige en betrokken inwoners en ondernemers uit de gemeente – hierna: TC), is primair bedoeld om duidelijkheid te creëren richting de inwoners en ondernemers maar ook binnen het gemeentehuis hoe de stap van aardgas naar duurzame warmte er in Kaag en Braassem op hoofdlijnen uit gaat zien.

Vervolgens is het de bedoeling deze TVW in de komende periode verder uit te werken in dorpsgerichte uitvoeringsplannen. De voorgestelde uitwerking is als volgt: tot 2030 wordt er ieder jaar in minimaal één dorpskern een plan opgesteld in samenspraak met de belanghebbenden uit het dorp. De volgorde waarin de dorpskernen aan de beurt zijn hangt onder meer af van de in de TVW genoemde uitgangspunten:

- in hoeverre er draagvlak is voor zowel de opgave (de stap van aardgas naar duurzame warmte) als voor de oplossing;
- de mate waarin inwoners (woningeigenaren en huurders) en ondernemers betrokken willen worden (samen praten, samen denken, samen besluiten en/of samen doen);
- de geschiktheid van en de capaciteit op het elektriciteitsnet;
- en in hoeverre er in de nabije toekomst aangehaakt kan worden bij het oplossen van andere maatschappelijke opgaven in zowel het fysieke als sociale domein.

Inleiding

In de toekomst willen we als Nederland geen CO₂ meer uitstoten. Vandaar dat we op den duur ook in Kaag en Braassem gaan overstappen van het gebruik van fossiele brandstoffen zoals aardgas naar duurzame, schone alternatieven. Als gemeente Kaag en Braassem hebben we namelijk de ambitie om energieneutraal te worden.

Een van de stappen naar een energieneutrale toekomst is het duurzaam verwarmen van de gebouwde omgeving (woningen, winkels, kantoren, scholen, (sport)kantines, etc.). Hoe gaat de transitie van aardgas naar duurzame warmte er in Kaag en Braassem op hoofdlijnen uitzien? Op die vraag geeft de TVW een antwoord.

Onderbouwing

De gemeenten in Nederland hebben de regie gevraagd in de stap van fossiele naar duurzame energie en de gemeenten hebben die regierol uiteindelijk gekregen. Hoewel iedere gemeente de ruimte krijgt die regierol naar eigen inzicht in te vullen zijn alle gemeenten in Nederland min of meer verplicht een vormvrije TVW op te stellen.

In Kaag en Braassem heeft het college ervoor gekozen om op gelijkwaardige wijze samen met twaalf deskundige, betrokken inwoners en ondernemers (TC) en de beide woningcorporaties toe te werken naar deze eerste TVW. Nu, na een intensief traject van zeven maanden, wordt de definitieve TVW ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

De bewuste keuze van het college om de TVW samen met een diverse groep inwoners en ondernemers op te stellen vindt voornamelijk haar oorsprong in de volgende overwegingen:

- bij het komen tot een duurzaam verwarmde gebouwde omgeving en uiteindelijk een energieneutrale gemeente, een zeer complexe opgave, geldt dat de inwoners en ondernemers van Kaag en Braassem minstens net zo goed zo niet beter weten dan de gemeente hoe dat zou kunnen en wellicht zou moeten. De aanpak sluit aan bij de lokaal aanwezige kennis en deskundigheid waardoor de beschikbare middelen ook nog eens doelmatiger en doeltreffender worden ingezet dan in een situatie waarin de gemeente dit grotendeels zelf zou doen;
- de beoogde duidelijkheid die een TVW moet gaan bieden hoort aan te sluiten bij de 'leefwereld' van de inwoners en ondernemers van Kaag en Braassem. En die aansluiting kan alleen tot stand komen wanneer de 'leefwereld' meebeslist en medeverantwoordelijk wordt gemaakt voor de TVW. Te meer omdat de energietransitie, en specifiek de warmtetransitie, de inwoners en ondernemers direct raakt: in de eigen woning, achter de voordeur, in het kantoor, in de gedeelde kantine;
- de unieke aanpak waarbij inwoners en ondernemers zelf actief meeschrijven aan beleid en dit opgestelde beleid vervolgens ook zelf presenteren aan de gemeenteraad is een voorbeeld van samen leren, een uitgangspunt in de Omgevingsvisie;
- de gemeente Kaag en Braassem ziet zichzelf als een regiegemeente die in staat is om stippen op horizon te plaatsen maar niet eigenhandig kan en wil bepalen hoe we bij die stip op de horizon geraken. Het traject dat is doorlopen met de TC sluit aan bij deze rolopvatting.

Naar alle waarschijnlijkheid heeft de aanpak met de TC meer tijd gekost dan wanneer er voor de standaardroute zou zijn gekozen en de TVW zou zijn opgesteld door een ingenieursbureau. Daar staat tegenover dat er nu niet alleen een papieren TVW ligt: er ligt een TVW die leeft onder een groep inwoners en ondernemers die dit op hun beurt in de eigen gemeenschap kunnen uitleggen en uitdragen. Het is met recht een TVW te noemen voor en door de inwoners en ondernemers van Kaag en Braassem.

De definitieve conceptversie van de TVW is op 17 januari tijdens een digitale en interactieve Context-&-Kadersavond, vormgegeven door de TC zelf, gepresenteerd aan de gemeenteraad. Op basis van de vragen gesteld tijdens de C&K-avond, een juridische check en een aantal laatste inhoudelijke opmerkingen van TC-leden is de conceptversie aangepast tot een definitieve TVW.

Aan de gemeenteraad wordt gevraagd in te stemmen met vaststelling van de definitieve TVW, zodat de inwoners en ondernemers op hoofdlijnen weten welke koers we in Kaag en Braassem gaan varen naar een duurzaam verwarmde gebouwde omgeving.

Uitvoering

Kosten

De wijze waarop de TVW tot stand is gekomen heeft ertoe geleid dat er van de beschikbare middelen voor het opstellen van de TVW verstrekt door het Rijk, nog een deel over is. Dit resterende deel kan, na vaststelling van de definitieve TVW, het komende jaar ingezet worden om een start te maken met de uitvoering van de eerste fase als zodanig beschreven in de TVW.

Het vaststellen van de TVW heeft op zichzelf geen directe financiële gevolgen.

Participatie en tijdlijn

De gehele totstandkoming van de TVW, zoals valt terug te lezen in de TVW zelf en ook naar voren kwam tijdens de C&K-avond op 17 januari, is een vorm van samen leren, participatie en cocreatie geweest. De TC heeft met ondersteuning van de gemeente zelf bestaande (wetenschappelijke) bronnen en onderzoeken geraadpleegd, heeft zelf aanvullend technisch onderzoek gedaan, heeft zelf focusgroepen en gesprekken met inwoners, huurders, energievoaches, dorpsraden, bewonersinitiatieven, de netbeheerder en andere belanghebbenden georganiseerd, heeft de visie zelf geschreven en heeft de TVW uiteindelijk ook zelf gepresenteerd aan de gemeenteraad.

Risico's

Het vaststellen van de TVW brengt drie risico's met zich mee:

- Het vaststellen van de TVW gaat naar alle waarschijnlijkheid verwachtingen scheppen bij inwoners en ondernemers. Ten eerste over de maakbaarheid van de stap van aardgas naar duurzame warmte. Echter, omdat er sprake is van een zeer complexe opgave, de ontwikkelingen hard gaan, er veel verschillende belanghebbenden bij de opgaven zijn betrokken en de gemeente daardoor als zodanig maar beperkte invloed heeft op de maakbaarheid van de warmtetransitie, is het nog maar de vraag in hoeverre er invulling gegeven kan worden aan die verwachtingen.
- Dit geldt tevens voor de rol van de gemeente. Ondanks dat de gemeente de ruimte krijgt de regierol naar eigen inzicht in te vullen en de rol daarnaast duidelijk staat omschreven in de TVW, zal het voor de gemeente in het begin wennen en zoeken zijn naar een juiste invulling van die rol.
- Hoewel het ernaar uitzielt dat er binnen niet afzienbare tijd structureel middelen beschikbaar worden gemaakt door het Rijk voor gemeenten, zodat zij op hun beurt concreet invulling kunnen geven aan de doelstellingen in de TVW en de bijbehorende dorpsgerichte uitvoeringsplannen, is er op dit moment nog geen zekerheid dat deze middelen er ook daadwerkelijk komen. Voor het vaststellen van die TVW is die constatering op zichzelf geen risico, wel voor de koers, de verwachtingen (zie risico 1 en 2) en de duidelijkheid omtrent de uitvoering.

Regio

Vaststelling van de TVW ligt in lijn met het regionale beleid, te weten de RES 1.0.

Duurzaamheid

Dit gaat over de stap van aardgas naar duurzame warmte en is dus duurzaamheid in optima forma.

Evaluatie

De TVW gaat worden opgenomen in de volgende 'update' van de Omgevingsvisie. Vanaf dat moment zal de TVW en de voortgang worden bewaakt en worden meegenomen in het traject van de Omgevingsvisie. De TVW wordt daarmee onderdeel van een levend document. Daarnaast biedt de eerste fase van de warmtetransitie, die zich kenmerkt door het opstellen één dorpsgerichte uitvoeringsplan per jaar, in combinatie met de huidige voortgangsmonitor waarin o.a. jaarlijks de doelen omtrent energiebesparing worden geüpdatet, vaste evaluatiemomenten.

De gehele aanpak met de TC en het opstellen van de TVW door inwoners en ondernemers zal op zichzelf ook worden geëvalueerd. Te meer omdat samenwerking met belanghebbenden op gelijkwaardige wijze als een van de uitgangspunten centraal staat in de stap van aardgas naar duurzame warmte en dit in de (nabije) toekomst vaker zal gaan plaatsvinden.

Roelofarendsveen, 25 januari 2022

Burgemeester en wethouders van Kaag en Braassem,	
de gemeentesecretaris a.i.	de burgemeester,
A.J.E. van der Werf-Bramer	A. Heijstee-Bolt

Bijlagen behorend bij het voorstel

Definitieve Transitievisie Warmte (platte tekst)

Was-wordt-tabel 1e wijziging TVW